

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญยิ่งต่ออนาคตของประเทศชาติและเป็นสิ่งที่จะต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่คนยังอยู่ในวัยเริ่มต้นของชีวิต ผลงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กในช่วงเวลาที่สิบปีที่ผ่านมา ได้เน้นถึงช่วงวิกฤติของชีวิตว่า ในระยะ 5 ปี แรก เป็นระยะสำคัญในการวางรากฐาน บุคลิกภาพของมนุษย์¹ เด็กในวัยนี้จะต้องเรียนรู้มากที่สุดในชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้เหล่านี้จะมีอิทธิพลภายหลังต่อเด็ก และมีผลสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้ง กาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยต่อ ๆ มาด้วย

เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวว่า ตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 5 ขวบ ถือว่าเป็น Most Informative Year เป็นช่วงอายุที่สำคัญที่สุดของชีวิต ความเจริญเติบโตของมนุษย์ช่วงนี้ จะมีความเจริญเติบโตสูงสุด และจะติดตัวไปจนตาย ซึ่งนักจิตวิทยาพัฒนาการทั่วโลก ถือว่า การอบรมเลี้ยงดู นิสัยใจคอ อาหาร ทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมตัวเด็กจะมีผลลึกซึ้งที่ยั่งยืนในความเติบโตของคน และถ้าในช่วงนี้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างนี้ ถูกสุขลักษณะ ได้รับการอบรมกลมเกลอนิสัยเบื้องต้น ให้ถูกทาง จะเป็นการเตรียมความพร้อมให้คนเก่งกล่ามมากขึ้น²

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน (กรุงเทพมหานคร : เอรวันการพิมพ์, 2523), บทนำ.

² ดร. เอกวิทย์ ณ ถลาง, บรรยายพิเศษในการประชุมผู้ดำเนินการส่งเสริมศูนย์เด็กปฐมวัย ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2520, (เอกสารโรเนียว).

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud) กล่าวว่าสังคมและการปะทะสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมจะสามารถปรับพฤติกรรมและสร้างรูปแบบวิถีทางดำเนินชีวิตให้แก่มนุษย์ได้
 ขั้นพัฒนาการมนุษย์ของฟรอยด์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่บุคคลแรกเกิด จนถึงวัยเด็กตอนต้นนั้น สิ่ง-
 แวดล้อมที่เป็นบุคคลจะจำกัดอยู่เพียงบิดามารดา พี่น้อง เพื่อน ๆ และครูเท่านั้น บุคคล
 เหล่านี้จะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการให้ประสบการณ์พื้นฐานต่อการดำเนินชีวิตของ
 เด็กต่อไป ¹

เบญจา แสงมะลิ กล่าวว่า การปลูกฝัง และอบรมเด็กวัยนี้ต้องประกอบด้วย
 ขั้นตอน หลักการและวิธีปฏิบัติอย่างละเอียดรอบคอบ ผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังสั่งสอนจะต้อง
 เป็นผู้รอบรู้ เข้าใจความหมายอย่างแท้จริง จัดวิธีการอย่างถูกต้องและมีวิธีการโดย
 เฉพาะ จึงจะสามารถนำเด็กไปสู่เป้าหมายได้ ²

ในรายงานของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
 เด็ก และบุคคลรอบข้างไว้ว่า ครูและบุคลากร จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอยู่ตลอดเวลา

¹ Don C. Dink Meyer, Child Development : The Emerging Self
 (New Delhi Pentice - Hall of India Private, Ltd., 1967), p. 178.

² เบญจา แสงมะลิ, ศูนย์เด็กในฝัน ในที่ระลึกเกษียณ กระทรวงศึกษาธิการ
 (พระนคมท : โรงพิมพ์ โรงเรียนเนติศึกษา, 2518), ไม่มีเลขหน้า .

จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมที่ครูหรือผู้ดูแลเด็กจะแสดงต่อเด็ก การแสดงความรักใคร่เด็กด้วยใจจริง จะทำให้เด็กรู้สึกในความปรารถนาดีและแสดงความรักใคร่ตอบและ เป็นผลให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในการที่จะสามารถแสดงความรักต่อผู้อื่นและเพื่อน ๆ ทั่วไปได้¹ และครูหรือผู้ดูแลเด็ก ควรใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เป็นไปในเชิงประชาธิปไตย โดยการให้เหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นและการตกลงหลัก - เกณฑ์ร่วมกัน²

มีนักการศึกษาชาวต่างประเทศ เป็นจำนวนไม่น้อยที่ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ผู้ที่ได้สร้างแบบสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ และมีผู้รับมาใช้กันอย่างแพร่หลายคือ เนด เอ แพลนเคอร์ส (Ned A Flanders) แพลนเคอร์ส ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูว่า เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการสอนของครู ช่วยให้ครูเอาใจใส่ในพฤติกรรม และสามารถควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในทางที่กำหนดไว้ การตรวจสอบพฤติกรรม การสอนของครู จะส่งผลต่อความเจริญงอกงามของนักเรียน³

แพลนเคอร์ส ได้จัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอน ที่ครอบคลุมถึงพฤติกรรมทั้งของครูและของนักเรียน ที่เรียกว่า FIAC (Flander Interaction Analysis Categories) โดชนเน้นพฤติกรรมทางการพูด (Verbal) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน โดยมีหลักว่า อิทธิพลของครูที่ใช้ในการสอนนั้น สามารถนำมาวิเคราะห์ได้โดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมที่เป็นคำพูด ทั้งของครูและของเด็ก⁴

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน (กรุงเทพมหานคร : เอราวิวัฒนาการพิมพ์, 2522), หน้า 15.

² เรื่องเดียวกัน

³ Ned A Flanders, Analyzing Teaching Behavior (Massachusetts: Addison - Wesley Publishing Company, 1970), p. 448.

⁴ Ibid.

ธีรชัย ปฐมโชติ กล่าวถึงข้อดีของการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบว่า สามารถระบุปริมาณมากน้อยของพฤติกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนได้ และมีความเป็นปรนัยสูง เพราะไม่ว่าผู้สังเกตการสอนจะเป็นใครก็ตาม ก็จะสามารถประเมินผลการสอนจากพฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกไว้ได้อย่างคล้ายคลึงกันมากที่สุด¹

พัฒนาการสำคัญอีกอย่างที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งมาเข้าเรียนในช่วงนี้คือ พัฒนาการเชิงสังคม (Social Development) ซึ่งหมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ เพื่อที่จะเข้าสังคมได้² ซึ่ง Elizabeth E. Hurlock ได้แบ่งพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนออกเป็น 2 ลักษณะคือ พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม และพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม

เด็กในวัยนี้เพิ่งจากบ้านมาโรงเรียน จึงไม่เข้าใจการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กเล็กจะชอบทำงานคนเดียว เล่นคนเดียว หรือไม่ต้องการให้คนอื่นเป็นใหญ่ในการทำงานหรือการเล่น และชอบจะให้คนอื่นเป็นที่ยอมรับและมีผลงานเป็นที่ชมเชย เยาะพา เฉอะคุปต์ ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางสังคมสำหรับเด็กในวัยนี้ คือต้องฝึกให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่น อยู่รวมทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นอย่างง่าย ๆ ในเด็กเข้าใจ ขอดตกลงและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ฝึกให้รู้จักอดทน รอคอยให้ถึงโอกาสของตน ฝึกให้เด็กรับฟังผู้อื่น ชมเชย ยกย่องผู้อื่น เพื่อให้เข้าใจว่าเขาไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก วิธีส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้เด็กวาดภาพเป็นกลุ่ม ทำงานสลับปรวมกับเพื่อน หรือแม่แต่การคิดละครหรือเล่นรวมกัน ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนมาก³

¹ ธีรชัย ปฐมโชติ, "การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ," วารสารครุศาสตร์, (สิงหาคม - พฤศจิกายน 2515) : 41

² Elizabeth E. Hurlock, Child Development (New York : Mc Graw-Hill Book Co., Inc. 1964), p. 238.

³ เยาะพา เฉอะคุปต์ "การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก" เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน จัดทำโดย ชมรมไทยอิสราเอล 2523.

นอกจากนั้น ในปัจจุบัน การให้การศึกษาแก่เด็กในระดับปฐมวัยหรือเด็กก่อนวัยเรียนได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก ได้จัดตั้งสถาบันสำหรับเด็กในวัยนี้ขึ้น ในประเทศไทยมีหน่วยงานหลายแห่งที่ได้จัดบริการช่วยเหลือให้การศึกษาในระดับปฐมวัยแก่เด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ และรูปแบบในการจัดที่แตกต่างกัน มีจำนวนศูนย์และโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับนี้ ทั่วประเทศ ทั้งหมด 4487 แห่ง¹ หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ประเภท ตามวัตถุประสงค์และรูปแบบของการจัดที่คล้ายคลึงกันดังนี้

1. หน่วยงานที่ให้การศึกษาและพัฒนาเด็กในชั้นอนุบาล มุ่งพัฒนาทางด้านวิชาการ เตรียมให้เด็กมีความพร้อม โดยจัดในรูปแบบโรงเรียนอนุบาล 2 ปี ซึ่งได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ในส่วนของเกษตรศึกษาศาสตร์ศึกษา) ทบวงมหาวิทยาลัย กรมการฝึกหัดครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. หน่วยงานที่จัดในรูปแบบชั้นเด็กเล็ก หรือชั้นเด็กก่อนเกณฑ์เรียน 1 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านวิชาการที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ในส่วนของเกษตรศึกษาศาสตร์ศึกษา) และเทศบาล
3. หน่วยงานที่มุ่งพัฒนาเด็กเล็ก ในด้านการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีความเจริญเติบโตทั้งในร่างกายและจิตใจ และเพื่อแบ่งเบาภาระของมารดา หน่วยงานดังกล่าว ได้แก่ โครงการพัฒนาเด็กเล็ก ของกรมการพัฒนารชุมชน สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชน ภายใต้การควบคุมของกรมประชาสงเคราะห์ กรมอนามัย และกรมการศาสนา

¹ สำนักนายกรัฐมนตรีนี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานผลการวิจัย การจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522), หน้า 15.

ตามรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกล่าวว่าหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและของเอกชน ซึ่งจัดตั้งศูนย์หรือโรงเรียนให้การศึกษาแก่เด็กระดับปฐมวัยในประเทศไทยนั้น มีศูนย์หรือโรงเรียนจำนวนน้อย ที่ให้ความร่วมมือประสานงานซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้เกิดความสับสน และสับสนในการกำหนดมาตรฐานของการพัฒนาเด็ก ขาดรูปแบบที่ชัดเจน เกิดความซับซ้อน ในวัตถุประสงค์และการดำเนินงาน ทำให้ไม่บังเกิดผลเท่าที่ควร อีกทั้งรัฐ ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนด้านการศึกษา สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน¹

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ จึงได้จัดทำวิจัยเรื่อง "โครงการประสิทธิภาพของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับก่อนประถมศึกษา และเพื่อหารูปแบบการจัดบริการที่ดีและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ในการทำวิจัยครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้นิสิต จำนวน 8 คน ของภาควิชาประถมศึกษา ระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วยรับผิดชอบในการศึกษาพัฒนาการเชิงสังคม (Social Development) ของเด็กและการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ (Interaction Analysis) ระหว่างครูและนักเรียนในห้องเรียน ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นว่า การศึกษาเรื่องนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ให้มีคุณภาพดีขึ้น และสามารถเลือกรูปแบบในการจัดให้เหมาะสม แก่ท้องถิ่นได้มากขึ้น ขณะเดียวกัน ก็จะได้ศึกษาความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ในหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย จึงได้สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ด้วย โดยเลือกทำเปรียบเทียบหน่วยงาน 3 ประเภทที่รับผิดชอบการศึกษาระดับปฐมวัย ในด้านพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม เฉพาะในจังหวัดภาคใต้ โดยคณะผู้วิจัย 8 คน ได้สร้างเครื่องมือ

¹ สำนักนายกรัฐมนตรียุ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาว 2522 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522), หน้า 2.

สำหรับสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยได้นำแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนของแพลนเดอรัส มาปรับปรุงโดยเพิ่มเติมพฤติกรรมทางท่าทาง และพฤติกรรมประเภทคำถามเข้าไป เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมจริงที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย

สำหรับการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเฉพาะพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในห้องเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนระดับปฐมวัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาและอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในภาคใต้
2. เพื่อสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในภาคใต้
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในภาคใต้
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียนระดับปฐมวัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในภาคใต้
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในภาคใต้

สมมติฐานของการวิจัย

1. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัยของหน่วยงานทั้ง 3 รูปแบบในภาคใต้ มีความแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย ของหน่วยงานทั้ง 3 รูปแบบในภาคใต้มีความแตกต่างกัน

3. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย

ขอบเขตและข้อจำกัดวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู คือผู้ที่ทำการสอนอยู่ในชั้นอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็ก และนักเรียนอายุ 4 -6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล และชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนหรือศูนย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคใต้

2. การรวบรวมข้อมูล ได้มาจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยไม่แยกเป็นรายวิชา และการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

3. การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึง

3.1 อายุของครู

3.2 อายุนักเรียน (เฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์)

3.3 วุฒิ เพศ และประสบการณ์ในการสอนของครู

3.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.5 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3.6 อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียน ถือว่าเป็นการแสดงออกอย่างจริงจัง และเป็นข้อมูลที่เพียงพอของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

2. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียน สามารถสังเกต และจดบันทึกได้ เฉพาะพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

สังเกตและจดบันทึกทุกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังเกต

3. การสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมภายในห้องเรียน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยมีความเข้าใจตรงกันทุกประการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน และการจัดการศึกษาสำหรับเด็กระดับปฐมวัยจากหนังสือเอกสารและงานวิจัย

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย 2 เครื่องมือ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย

3. นำเครื่องมือทั้ง 2 เครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข

4. นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับครูและนักเรียนที่ไม่ใช่ ตัวอย่างประชากรที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม แลวนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมทุกด้าน

5. นำเครื่องมือไปทดลองใช้อีกครั้งหนึ่งกับครูและนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อ

หาความเที่ยงและประสิทธิภาพของเครื่องมือ

6. สุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูและนักเรียนระดับปฐมวัย ในหน่วยงาน 3 ประเภท คือประเภทอนุบาล ประเภทเด็กเล็ก และประเภทศูนย์เด็กในภาคใต้
7. เตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำตารางเวลาที่จะออกไปเก็บรวบรวมข้อมูล ทุกโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร พร้อมทั้งส่งแจ้งสื่อติดต่อกระทรวง กรม และโรงเรียน
8. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน
9. วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) เพื่อหาความถี่ วิเคราะห์ความแปรปรวนและหาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน
10. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลและเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และพัฒนาการเชิงสังคมของเด็กปฐมวัย ในหน่วยงานที่รับผิดชอบ จัดการศึกษาในภาคใต้
2. เป็นข้อเสนอแนะวิธีการที่ครูจะเข้าใจเด็ก จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก รวมถึงเข้าใจถึงพัฒนาการเชิงสังคมของเด็กในศูนย์เด็กปฐมวัย
3. เป็นข้อคิดสำหรับผู้บริหารการศึกษาในการวางแผนพัฒนาเด็กในอนาคต
4. เป็นแนวทางในการหารูปแบบการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม ซึ่งจะเอื้อต่อพัฒนาการทางสังคมได้ดีที่สุด
5. เป็นข้อมูลให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ที่หน่วยงานต่าง ๆ ในภาคใต้ ดำเนินการอยู่ในสภาพที่เป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาระดับปฐมวัย	หมายถึง	การจัดการศึกษาให้แก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา
ครู	หมายถึง	ผู้ทำการสอนในชั้นอนุบาลหรือในชั้นเด็กเล็กหรือในศูนย์เด็กที่ผู้วิจัยไปทำการสังเกต
นักเรียน	หมายถึง	เด็กที่มีอายุ 4 -6 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นเรียนอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็กหรือในศูนย์เด็กที่ผู้วิจัยไปทำการสังเกต
พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์	หมายถึง	การพูด/และหรือการแสดงท่าทางโต้ตอบทั้งทางท่าทางและทางวาจา ระหว่างครูกับนักเรียนในขณะที่มีการเรียนการสอน
พฤติกรรมทางสังคม	หมายถึง	การพูด/และหรือการแสดงท่าทางโต้ตอบระหว่างนักเรียนกับกลุ่มนักเรียนในขณะที่ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันภายในห้องเรียน
โรงเรียน	หมายถึง	โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดเทศบาล
ศูนย์เด็ก	หมายถึง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์โภชนาการเด็ก สังกัดกรมอนามัยและโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์สังกัดกรมศาสนา